

แนวปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 (TQF)

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนแนวทางการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ระดับอุดมศึกษารูปแบบใหม่ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 โดยมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายการผลิตบัณฑิต ที่จะดำเนินการอย่างไรให้ หลักสูตรได้มาตรฐานเพื่อนำไปสู่การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ในทุกระดับคุณวุฒิสถาวิชา คุณภาพของ บัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนด และครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดย มาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิจะแตกต่างกันไปตามความยากง่าย ความซับซ้อน ของการเรียนรู้ในแต่ละระดับคุณวุฒิ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา นำไปสู่การปฏิบัติโดยผ่านเอกสารกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิที่เรียกว่า มคอ. 1 – มคอ.7 ซึ่งเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันเป็นระบบ เริ่มจาก

มคอ.1 มาตรฐานคุณวุฒิระดับ ..... สาขา/สาขาวิชา ..... คือ กรอบที่กำหนดมาตรฐาน ผลการเรียนรู้ขั้นต่ำของบัณฑิตในแต่ละระดับการศึกษา กำหนดเนื้อหา คุณลักษณะที่จำเป็นในหลักสูตร โดยเป็นแบบที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดให้คณะผู้เชี่ยวชาญใช้ในการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสถา วิชาให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรใหม่ หรือหลักสูตรปรับปรุง ตามแบบ มคอ.2 รายละเอียดของ หลักสูตร ทั้งนี้สถาบันการศึกษาสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาในส่วนที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ เหมาะสม และตรงกับความต้องการหรือเอกลักษณ์ของแต่ละสถาบัน

มคอ. 2 รายละเอียดของหลักสูตร คือ การอธิบายภาพรวมของการจัดหลักสูตร การจัดการ เรียนการสอน ที่จะทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ของหลักสูตร ซึ่งถ่ายทอดมาจาก มคอ.1 (ถ้ามี) หรือ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เป็นส่วนหนึ่งของกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา ด้าน คุณภาพบัณฑิต คณะอาจารย์ทุกคนมีส่วนร่วมดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะแสดงผลการ เรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา (Curriculum mapping) เป็นคำมั่นสัญญาที่สถาบันการศึกษาให้กับสังคม

มคอ. 3 รายละเอียดของรายวิชา คือ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแต่ละรายวิชา เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องเป็นไปตามที่วางแผนในรายละเอียดของหลักสูตร

มคอ. 4 รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม คือ ข้อมูลการบริหารจัดการในรายวิชา หรือกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องออกฝึกงาน ออกฝึกภาคสนามหรือสหกิจศึกษา

มคอ. 5 รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา คือ การรายงานผลการจัดการเรียนการสอน ของอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาเมื่อสิ้นภาคเรียน

มคอ. 6 รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม เป็นการรายงานข้อมูลผลการ ดำเนินการที่ต่างไปจากแผนการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ผลการดำเนินงาน ปัญหาและผลกระทบด้านการ บริหาร การประเมินการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม และแผนการปรับปรุง

มคอ. 7 รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร คือ การรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรประจำปีเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลการศึกษาด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ และเป็นข้อมูลในการรับรองหลักสูตรจากผู้ประเมินภายนอกได้ด้วย

จากการสรุปย่อ ของ มคอ. 1 – มคอ. 7 จะเห็นถึงระดับความสำคัญและความสัมพันธ์กันตั้งแต่ มคอ.1 จากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ผู้การพัฒนาหลักสูตรและรายวิชา เพื่อให้การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากลซึ่งในแต่ละ มคอ. จะประกอบด้วยหมวดต่างๆ ที่สำคัญมากมาย การนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 มาใช้ในทางปฏิบัติ จำเป็นต้องมีระบบและกลไกรองรับเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ มหาวิทยาลัยจึงกำหนดให้มีประกาศสภามหาวิทยาลัย เรื่อง การกำหนดระบบ และกลไกการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัย รับทราบบทบาทของตนตามกรอบมาตรฐาน ทั้งนี้ ขั้นตอนการปฏิบัติงานตามระบบและกลไกดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นได้ตามแผนภูมิการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สำหรับการนำเสนอหลักสูตรต่อมหาวิทยาลัยตามขั้นตอนเพื่อพิจารณาก่อนเสนอสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) รับทราบการให้ความเห็นชอบหลักสูตร ดังปรากฏในแผนภูมิขั้นตอนการนำเสนอหลักสูตร โดยจะแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงสู่การปฏิบัติตามลำดับที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนี้

ประกาศสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง
เรื่อง การกำหนดระบบ และกลไกการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร
ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552

เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยรามคำแหงกำหนดกลไกการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. ระบบการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ดำเนินการได้ 2 วิธี

1.1 การพัฒนาหลักสูตรต้องเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชา (มคอ. 1) เพื่อเป็นหลักประกันมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต โดยต้องคำนึงถึงความพร้อมและศักยภาพของสาขา/สาขาวิชา ในการบริหารจัดการศึกษาหลักสูตรตามหัวข้อที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชา

1.2 กรณีที่กระทรวงศึกษาธิการยังมิได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชาที่ต้องการเปิดสอนให้ใช้ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 เป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร

2. กลไกการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร

2.1 ให้คณาจารย์ผู้สอนร่วมกันจัดทำเอกสาร มคอ. 2 ในการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร

2.2 คณะกรรมการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรประกอบด้วยคณาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ ซึ่งเป็นบุคลากรภายนอกอย่างน้อย 2 คน และผู้แทนจากองค์กรวิชาชีพนั้นๆ (ถ้ามี) อย่างน้อย 1 คน ทำหน้าที่พัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับ/สาขาวิชา โดยมีหัวข้อของรายละเอียดหลักสูตรอย่างน้อยตามที่กำหนดไว้ในแบบ มคอ. 2 และมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่ สกอ. กำหนด

2.3 เสนอรายละเอียดของหลักสูตรต่อสภามหาวิทยาลัย และเมื่ออนุมัติให้เปิดสอนแล้ว ต้องดำเนินการแจ้ง สกอ. รับทราบ ภายใน 30 วันนับแต่สภามหาวิทยาลัยอนุมัติ

2.4 กำหนดให้ต้องมีการพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก 5 ปี

2.5 ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอนจัดทำเอกสาร มคอ. 3 ในการกำหนดรายละเอียดของรายวิชา ทั้งนี้ต้องจัดรายละเอียดของรายวิชาทุกรายวิชาให้แล้วเสร็จก่อนการเปิดสอนในแต่ละภาคการศึกษา โดยต้องระบุอาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา และอาจารย์ผู้สอนและต้องจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินการของรายวิชาโดยการจัดทำเอกสาร มคอ. 5 ทุกภาคการศึกษา

2.6 ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบและอาจารย์ที่ปรึกษาฝึกประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) จัดทำเอกสาร มคอ. 4 ในการกำหนดรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) และต้องจัดให้มีการรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) โดยจัดทำเอกสาร มคอ. 6 ทุกภาคการศึกษา

2.7 ให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรจัดทำเอกสาร มคอ. 7 รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรในภาพรวม เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาและครบรอบระยะเวลาของหลักสูตร เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการสอน การประเมินผล การแก้ไขปัญหาอุปสรรค และการปรับปรุงหลักสูตร

2.8 การดำเนินการตามแบบ มคอ. 1 – มคอ. 7 อย่างน้อยต้องมีหัวข้อครบทุกหมวดในแต่ละแบบของ มคอ.

2.9 ให้คณาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีหน้าที่วางแผนการดำเนินการหลักสูตรตามเอกสาร มคอ. 2 มคอ. 3 และ มคอ. 4 และการรายงานผลการดำเนินการตามเอกสาร มคอ. 5 มคอ. 6 และ มคอ. 7 อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ต้องมีระบบและกลไกการเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.10 ให้ทุกหลักสูตรมีการประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยในการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร (มคอ. 2) ต้องระบุตัวบ่งชี้ผลการดำเนินงาน (Key Performance Indicators) ที่ใช้ในการติดตาม ประเมินและรายงานคุณภาพของหลักสูตร โดยตัวบ่งชี้ต้องสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ของการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ทั้งนี้ผลการประเมินคุณภาพภายในจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยระดับดีขึ้นไปต่อเนื่องกัน 2 ปี นับตั้งแต่การเปิดหลักสูตร โดยคณะกรรมการประเมินอย่างน้อย 3 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขา/สาขาวิชาเดียวกันอย่างน้อย 1 คน ทั้งนี้ควรเป็นคณะกรรมการประเมินชุดเดียวกับการประกันคุณภาพภายใน

2.11 ให้หลักสูตรที่เริ่มรับนักศึกษาใหม่เป็นครั้งแรกตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ดำเนินการตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 สำหรับหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่แล้วให้ดำเนินการปรับปรุงให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการฯ ดังกล่าวภายในปีการศึกษา 2555

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

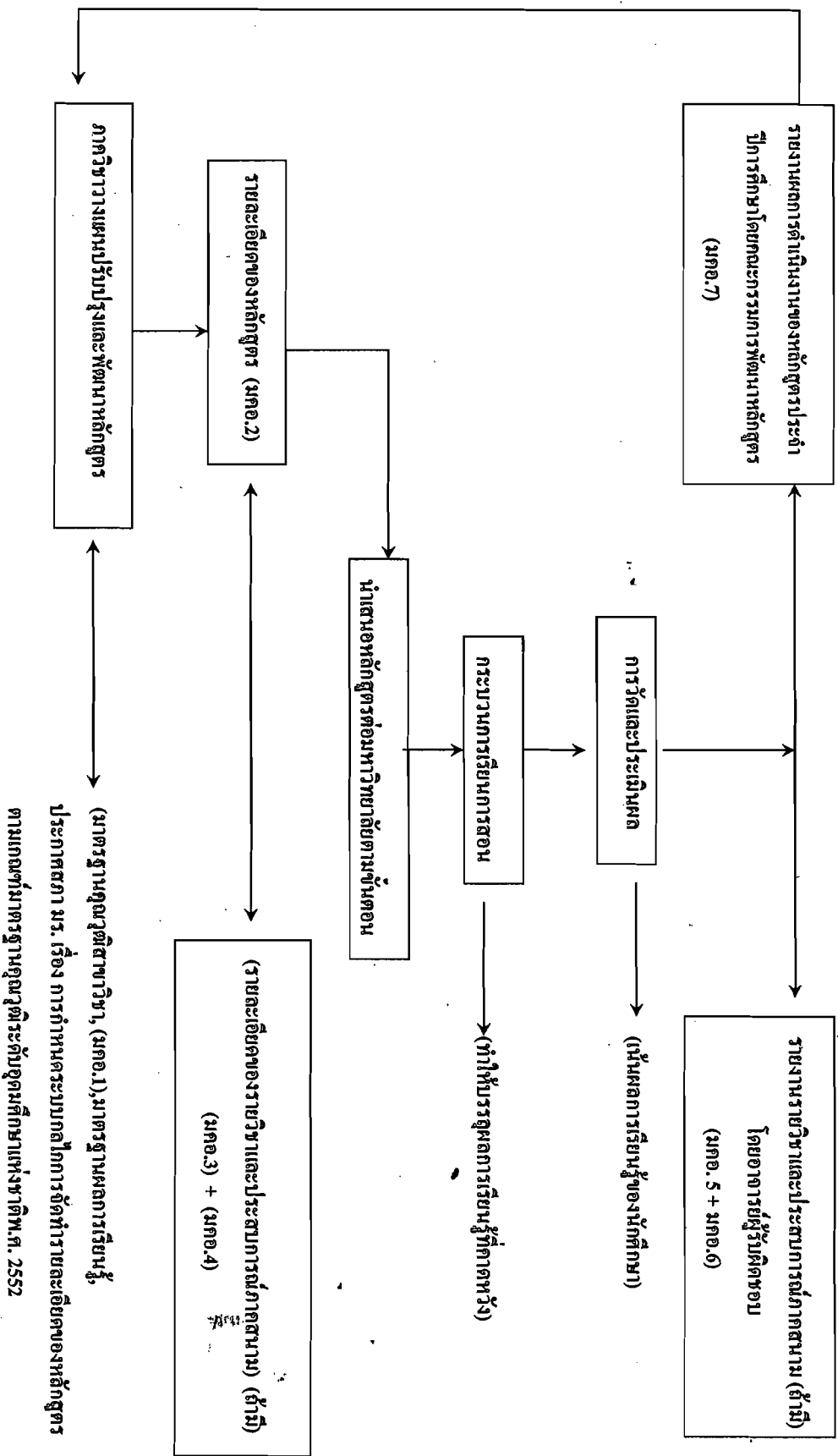
ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. 2552

(นายประจวบ ไชยสาส์น)

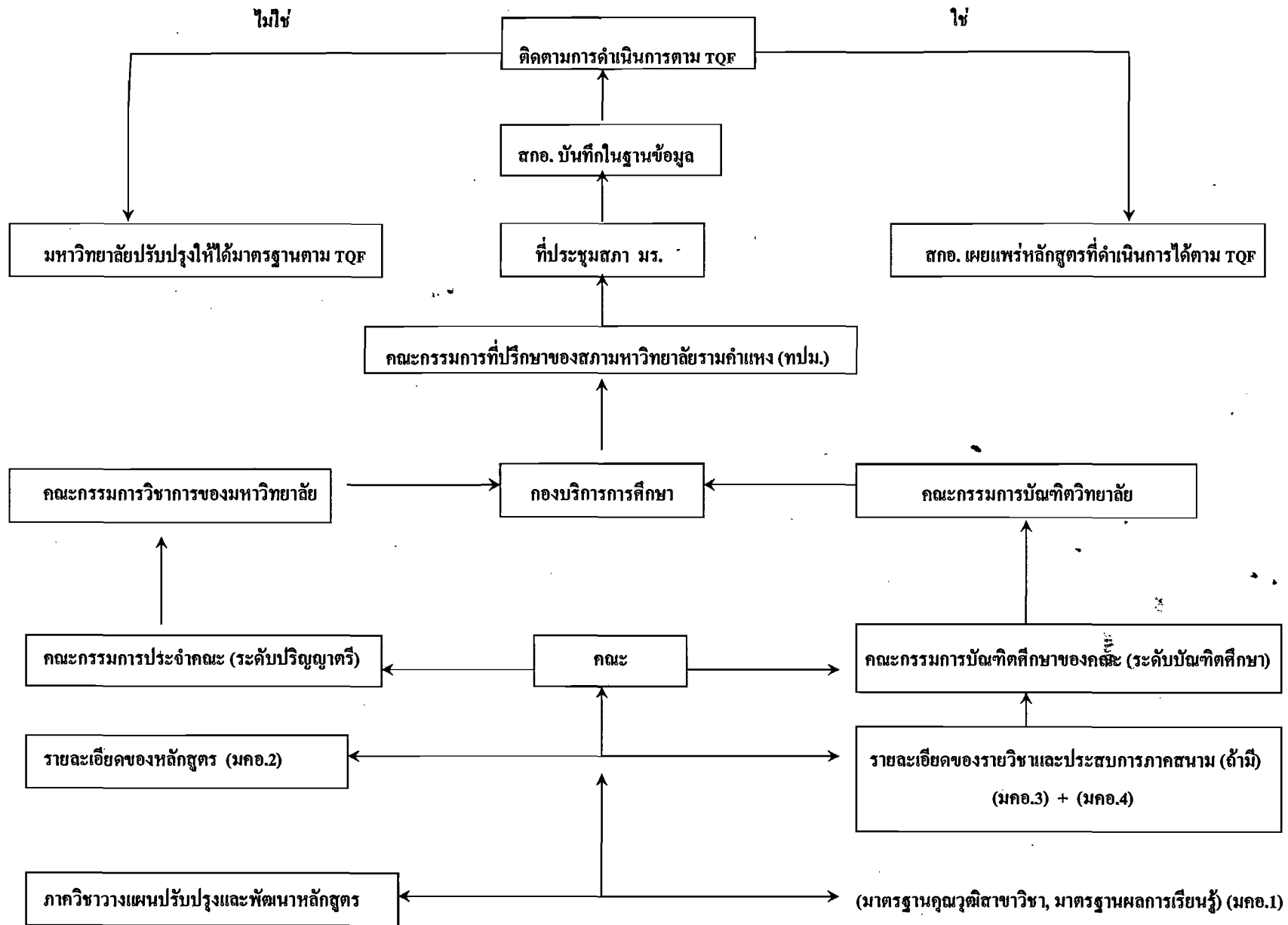
นายกสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง

การพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

(มาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชา, (มคอ.1), มาตรฐานผลการเรียนรู้,
ประกาศศกษา มร. เรื่อง กำหนดระบบกลไกการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร
ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2552

แผนภูมิขั้นตอนการนำเสนอหลักสูตร

เพื่อให้แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานดังกล่าวมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล งานพัฒนาหลักสูตรและการสอน กองบริการการศึกษา จึงได้จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติด้านมาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 (TQF) เพื่อให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการหลักสูตรและการตรวจสอบหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาในปัจจุบัน โดยจะเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2553 ทั้งนี้หลักสูตรที่เปิดสอนอยู่แล้ว ต้องดำเนินการปรับปรุงให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ภายในปีการศึกษา 2555

คู่มือเล่มนี้จะใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย 6 ระดับ คือ

- ระดับที่ 1 อนุปริญญา (3ปี)
- ระดับที่ 2 ปริญญาตรี
- ระดับที่ 3 ประกาศนียบัตรบัณฑิต
- ระดับที่ 4 ปริญญาโท
- ระดับที่ 5 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง
- ระดับที่ 6 ปริญญาเอก

สืบเนื่องจาก เอกสาร มคอ. 1 – มคอ. 7 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำขึ้น ในลักษณะเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาปฏิบัติตามเท่านั้น ทำให้ขาดมาตรฐานของเอกสารที่ใช้เป็นเอกสารหลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัยรามคำแหงในการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐาน งานพัฒนาหลักสูตรและการสอนจึงได้เตรียมพร้อมเพื่อรองรับการปฏิบัติงานด้านหลักสูตร โดยการสร้างแบบจำลองในลักษณะของการยกตัวอย่างเพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจแก่คณาจารย์ในการจัดทำหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิดังกล่าว ตั้งแต่ มคอ.1 (หากจะรวมกลุ่มสาขาวิชาเดียวกันดำเนินการเองกรณี สกอ. ยังไม่มีกรอบมาตรฐาน) – มคอ.7 (รายละเอียดภาคผนวก 1)

ทั้งนี้การดำเนินการส่งเอกสารหลักสูตรให้ สกอ. รับทราบการให้ความเห็นชอบหลักสูตร นั้น แบบรายงานข้อมูลการพิจารณารายละเอียดของหลักสูตรที่ต้องส่งไปพร้อมกับหลักสูตร สกอ. ได้ปรับเปลี่ยนใหม่ให้สอดคล้องกับรายละเอียดของหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติในแต่ละระดับคุณวุฒิ (รายละเอียดคังภาคผนวก 2)